

Till Hjördis med hälsningar från
Karin G.

Minnen från Vilhelmina sjukstuga, åren 1940 - 1946.

Efter sjuksköterskeexamen vid S S S H i Lund december 1938 och vikariat på Karlskrona lasarett och Lunds sjukhus ville jag anmäla mig till Finlandsambulansen (detta var under vinterkriget), men föreståndarinnan ansåg att jag var för oerfaren; och det var mycket klokt. Vikarierade på kirurgpolikliniken vid Malmö allmänna sjukhus men ville iväg på något mera spännande. En tjänst som avdelningssköterska på Vilhelmina sjukstuga annonserades i Sjukskötersketidningen och detta verkade intressant, varför jag sökte denna tjänst. Fick besked att jag fått tjänsten den 9 april 1940. Hitler hade denna dag gått in i Danmark och Norge, beredskapsförstärkning i Sverige, jag blev som många andra sjuksköterskor inkallad till tjänstgöring i beredskapen. P.g.r. av att Vilhelmina hade beredskapssjukhus blev jag omplacerad dit och kunde börja tjänsten.

Akte upp 30 april. Tåget var fullt med norska flyktingar och inkallad militär. Det var trångt på tåget, pojarna låg och sov på golv och i bagagehyllor, jag sov bakom min uniformkappa. Landskapet var inte vad jag var van vid, ödsliga myrar med snö, mörk granskog och frusna sjöar och detta SKULLE VARA Valborgsmässoafton!

Sjukstugan var ganska förfallen p. gr. av avdelningssköterskans sjukdom, ~~ordinarie~~ mottagningsköterskan ledig p.g.r. av sjukdom i familjen, Blev mottagen av en alldeles nyutexaminerad Rödakors-sjuksköterska, Ann. Doktor Björkman talade om varför sjukstugan var så nergången.

P.g.r. av min utbildning och att jag varit färdig i 1 1/2 år skulle jag tjänstgöra som mottagningsköterska och husmor. Ann skulle vara avdelningssköterska. Doktorn hoppades mycket av oss, " nya kvastar sopar väl " sade han.

Så var det tid att gå ut och se på valborgsmässofirandet bland snödrivorna. Då tänkte jag, när jag fått min första lön flyttar jag söderöver igen. Men våren kom och vi hade fullt upp med arbete. Vi två sjuksköterskor hade ju ständig jour, bodde på var sin avdelning, jag på den nedre, Ann på den övre avdelningen.

Sjukstugan hade tre avdelningar, nedre allmänna avdelningen bestod av två större salar med 6-7 patienter, två rum med två platser på

vardera. En operationssal med ett urmodigt operationsbord, en elektrisk kok inbyggd i ett plåtskåp, men den fungerade så sakta så vi kokade mestadels i en speciell fiskgryta på vedspisen i köket. Operationssalen användes också när tuberkulospatienterna fick gaspåfyllning. Mottagningen bestod av ett litet rum med ett undersökningsbord, som kunde ändras till gyn. bord vid behov, en öronstol, ett tvättställ. Innanför hade doktorn sin expedition. Väntrum hade vi ett litet tvärs över korridoren. Kök och matsal fanns i änden av korridoren, två små toaletter ett trångt badrum och dito sköljrum.

På övre våningen fanns epidemiavdelningen, med två större salar och två små rum, sjuksköterskerum och kök med vedspis. Vi hade också en garderob, där sterila kanistrar och paket förvarades. Det var också genomgång till Tbc-avdelningen, som bestod av en sal för fyra patienter och ett rum för två.

Röntgenavdelningen bestod av ett litet rum med en mycket enkel röntgenapparat och ett litet mörkrum, som även användes till diskrum för Tbc-patientdisken, vidare ett sköljrum med badrum och ett väntrum. Vidare fanns ett uthus med ligghall för tbc-patienterna, bostad för vaktmästaren, en stor vind med ett litet rum för tvätterskan, ett garage och likbod på baksidan av huset.

Personalen utgjordes av läkaren, två sjuksköterskor, några biträden, Tvättstugan låg i källaren, där fick tvätterskan hjälp utifrån ett par dagar i veckan.

Man tvättade på bräde och kokade i gryta. Tvätten hängdes ute så länge det gick, vintertid i källaren. I källaren var en stor steriliseringsugn för sängkläder från epidemi- och tbc-avdelningen, samt en mindre ugn, som användes när vi steriliserade operationsmaterial. Tydligt fungerade den, några sårinfektioner efter operationerna förekom ^{ej} stora värmepannor, som nu under kriget eldades med ved. Dagtid sköttes eldningen av vaktmästaren men under natten skulle det biträde, som vakade sköta eldningen. Var det då en flicka som var mörkrädd fick hon väcka mej, som bodde på nedre våningen, vi följdes åt ner och stoppade in veden i pannan.

Som jag redan nämnt var sjukstugan svårt nersliten. Sängarna saknade färg, gardinerna var trasiga m.m.. Vi d.v.s. Ann och jag fick fria händer att göra i ordning. Vi började med att köpa bomullstyg och sy nya gardiner, skaffa färg och luta av och måla sängarna.

Detta gjorde vi på kvällaran efter dagens ordinarie arbete, vi höll på hela sommaren. Alla rum och salar skurades och till slut fernissade vi alla golv. Det var Ann och jag, som höll på med detta, övrig personal var i knappaste laget och hade fullt upp med arbete och måste få vara lediga när det blev kväll. När vi så småningom var klara och till slut skulle fernissa långa korridoren (en sommarkväll när allt var lugnt) och hunnit till bortre änden, fick vi se en ~~gubbe~~^{fant} komma in i korridoren. Vi ropade att hon inte fick gå på golvet, det är nyfernissat. Då tog hon av sej kappan, hängde den på armen och fortsatte framåt, "jag är mycket lättare nu" sa hon.

Förlossningarna skedde i hemmet i de allra flesta fall, men ibland kom någon BB-patient in. De förlöstes i epidemins thekök i en vanlig säng. Den första förlossningen glömmar jag aldrig, det var en kvinna med ett dött foster i 5-te månaden. Barnmorskan var på förrättning ett par mil borta på andra sidan älven, det var förfallotid (isen varken bar eller brast) men hon skulle försöka komma in till sjukstugan. Vi skulle få ringa doktorn om hon inte kunde komma. Ann och jag satt på var sin sida om patienten och bad henne hålla emot. Efter en tid sade hon att nu kommer det, men tala om vår lättnad när barnmorskan kom in genom dörren i samma ögonblick.

En annan dramatisk förlossning hände en söndagsmorgon. Jag tjänstgjorde, då kom två män bärande på en kvinna uppför trappan, vi fick henne i sängen med kappa på. Jag hade fått på mej ett par handskar när barnet kom med hinnorna över huvudet, jag rev hål med fingret och fick fram barnet, då brast navelsträngen. Där stod jag med en stump av navelsträngen i vardera handen. Ann, som hade sitt rum intill hade vaknat och hörde när jag ropade, störtade in och såg vad det var fråga om, rusade ner efter peanger och satte på, ringde efter barnmorskan och så kunde vi ta hand om barnet. Allt avlöpte väl och mamman kunde åka hem med sitt barn efter en vecka.

För tidigt födda barn lade vi i en klädkorg klädd med fetvadd, lindade barnet i fetvadd och hade vanliga porslinsvärmekrus med vatten omkring.

Vi hade en flicka född hemma två månader för tidigt" hon är så liten, men jag tog med henne i alla fall" sade barnmorskan när hon kom med mamman. Flickan fick ligga i klädkorgen med värme omkring, mamman låg i sin säng bredvid, hon fick mjölka ur bröstmjölken, som vi sedan matade barnet med, genom en kateter med spruta. Hon överlevde, växte upp och blev en helt vanlig flicka. Jag minns ännu hennes små fingrar,

précis som tändströcker.

Tuberkulosavdelningen var något för sig. Dit kom oftast patienter, som var för dåliga att få komma till Hällnäs sanatorium, eller sådana, som kom hem för att få dö hemmavid. En sommar dog hela avdelningen på sex patienter ut två gånger. Det var deprimerande. Man kände sig maktlös kunde inte göra något. De som kunde behandlas med gaspåfyllning fick ju denna men i övrigt fanns ingen behandling på sjukstugan.

Jag måste berätta om en liten patient. Han hette Ingemar, var i 5-års-åldern men hade inte mycket till lunga kvar att andas med. Alla var så snälla med honom, han gick omkring som en liten tomte. Varje kväll satt han i sin säng på "tantsalen" och sjöng "godnatt små kamrater och tack för i dag". Luften räckte inte till, han blev mer och mer andfådd. Det är ett minne, som aldrig försvinner likaså känslan av att inte kunna göra något för att hjälpa.

Bredvid Tbc.-avdelningen hade vi en liten röntgen, en gammal skärm för genomlysning och lungröntgen, ett bord så vi kunde röntga arm- och benbrott. I taket lösa ledningar. En dag skulle Ann och jag röntga lungorna på en liten lappgumma. Vi ställde in henne och ropade "håll andan", när vi drog på strömmen blixtrade det och smällde runt om, vi störtade ut men kom ihåg patienten och in igen, då sa "hon får jag andas nu" och det fick hon. Hur plåten blev minns jag inte men antagligen lagade doktor Björkman, som var en mycket praktisk man till det hela.

Beträffande operation så opererades en hel del. Det var ju bensinransonering, alla privatbilar var avställda, taxi och bussar kördes på gengas. Till Umeå var det 25 mil och dåliga grusvägar. Doktor Björkman var en mycket skicklig kirurg, hade varit erbjuden kirurgläkarplats på lasarettet i Kalmar bl.a. men trivdes med livet i Lappmarken och blev kvar där till sin pensionering in på 1960-talet. Det mesta som ^{blev} ~~blir~~ ^{gånge} ~~gånge~~ tarmar, bräck, brustna magsår och öronmejslingar förekom. När det ^{gånge} ~~gånge~~ mejsla upp öron, gjordes detta på de patienter, som haft otit och ej läkt ut, det fanns ju inget penicillin på den tiden, sulfan hade just kommit i bruk. Patienten sövdes med eter på öppen mask. Underligt nog gick det bra alla gånger.

Något om behandling av patienter. Brännskador badades i såpvatten, (om det inte var för stora skador) svårt skadade sändes med flygambulansen till Östersunds lasarett. Brännskadorna läkte fint.

Om inte tarmen kom igång efter en bukoperation, fick man ta till tarmsköljning. En stor trätt med grov slang en s.k. tramsond behövdes sedan var det bara att låta vatten åka in och ut i tarmen. När det började bubbla av gaser i trätten var det som musik, då visste vi att nu fungerar tarmen igen.

Patienter, som inte kunde skötas på sjukstugan transporterades till Umeå lasarett med taxi, som kördes på gengas. Doktorn hade tillsammans med en av droskchafförerna konstruerat en bår, som kunde ställas snett över i baksätet i en 8-sitsig Volvodroska, man tog bort baksätena. Patienten placerades på båren, medföljande sjuksköterska satt på golvet i bilen. Första åren på sjukstugan följde oftast någon av oss med, senare blev det distriktssköterskornas uppgift. Resan kunde ta 4 a 5 timmar, var det en dålig patient ringde doktorn till läkaren i Lycksele sjukstuga och vi fick åka in där om det behövdes. Sommartid gick det väl ganska bra men under de kalla krigsvintrarna när det kunde vara mellan 30 - 40 grader kallt, hände det att gengasen frös i ledningarna. Då gällde det att ha med filter att lägga på patienten och att man var välklädd själv. Mera därom kommer att berättas av distriktssköterskan, som skriver om den öppna vården.

Något om flygtransporter har jag berört tidigare. Det bodde ju fortfarande en hel del människor i ödemarken utan vägförbindelser. Var det frågan om olyckfall eller annars svårt ^{Sjuk} patient, rekvirerades ambulansflyg från Östersund och patienten fick då läggas in på lasarettet där. Det fanns en flyglandningsplats vid Baksjön, det var sjöflyg, som användes sommar tid, på vintern var planet försett med skidor. Då gjordes det upp eldar på isen för att vägleda.

I fjällbyarna Saxnäs och Dikanäs fanns sjukhärbärgen som jag skall berätta mera om senare. Doktorn företog emellanåt tjänsteresor dit upp. Vid midsommar och hösthelgen i Fakttomakke reste han upp i sällskap med präst och landsfiskal. Dessa hade då mottagning inom var sitt område. Viktigaste instrument var tandtänger (han var skicklig att "dra tänder") samt suturmaterial. Dessa resor varade 3-4 dagar. Vikarie förekom ej från början, utan vi sjuksköterskor fick lära oss sätta lättare suturer, lägga gipsskena, lägga benbrott i stålskena och bedöma om patienten behövde skickas vidare till lasarett, eller någon av sjukstugorna i Dorötea eller Lycksele.

Sjukhärbärgen var enkla "sjukstugor" där patienter kunde få vård och där mödrar kunde förlösas. I Dikanäs, 11 mil från Vilhelmina,

härskade distriktssköterskan syster Karin och en barnmorska. I Saxnäs, 9 mil från "plassen" som Vilhelmina kallades residerade distriktssköterskabarnmorskan syster Alic. Till sin hjälp hade de var sitt sjukvårdsbiträde. Sjukhärbärget hade plats för 6-8 patienter. Där kunde patienter med pneumoni eller andra sjukdommar samt lättare olycksfall ligga och få enkel sjukvård. Själva härbärget var synnerligen enkelt. I köket fanns vedspis och en vedpanna för uppvärmningen av vatten till elementen. Utedass var enda toaletten men för sängliggande patienter fanns hinkar. Röda Korset hade inrättat dessa sjukhärbärgen och de fungerade bra, Många människor i glesbygden kunde få hjälp där. Dessa gamla distriktssköterskor var skickliga och hade stor erfarenhet. De färdades också ute i byarna på sjukbesök och färdsättet var vintertid släde eller skidor. Sommartid med båtrod eller fotvandringar. De hade ständig jour, ledigheten fick de liksom vi på sjukstugan ut samlad till 1-2 veckor ett par gånger om året förutom semestern. Landstinget hade anställda beredskapssköterskor, som reste runt och vikarierade för dessa ledigheter. Semestervikarier måste vi ordna själva. Det löste vi genom att skriva till kurskamrater eller resp. sjuksköterskeskola och beskriva hur vackert och intressant det var upp i Vilhelmina och lyckades alltid locka upp någon.

Jag har inte berört vår ledighet när vi var två sjuksköterskor på sjukstugan. Då var vi lediga varannan söndag, men vi måste alltid meddela var vi befann oss om det skulle bli operation. Äkte vi på skidor måste vi bestämma vilket spår vi åkte, så att vaktmästaren kunde åka ut och hämta oss.

Att bo på avdelningen kunde ha sina poäng. En söndag när jag var ledig vaknade jag av att någon rumsterade om i gardroben. Det var en vilsekommen gammal farbror, som letade toaletten.

Det gick flyglarm ganska ofta under åren 1940-1941. En patient kastade sig i skyddsläge under sängen med en revbebsfaktor som resultat. En liten lappfarbror försvann till skogs och kom tillbaka på kvällen med ris och mossor i hår och på kläder.

Ofta fick vi ta emot flyktingar från Norge. Det låg också många militärer uppe vid gränsen, dessa kom ner till sjukstugan när de hade någon krämpa. Bussarna upp till fjällen gick inte varje dag, därför måste man se till att de, som skulle med bussar blev klara i tid,, annars fick de ligga över ett par dagar till nästa busstur. En gång hade en "basse" lagt sig att vila under väntetiden. Han låg på en

soffa bakom en dörr och där hade han somnat. Vi upptäckte honom inte förrän sent på kvällen, han fick en extrapermisson. Flyktingarna skickades vidare till uppsamlingsläger efter de blivit avlusade, badade och fått vila några dagar. Det var många norrmän men också tyskar, jugoslaver, ryssar och andra nationaliteter, som lyckats ta sig över gränsen. Gränsbefolkningen och militären var enastående, att hjälpa dessa. Ortsbefolkningen förde många över gränsen till Sverige.

Under åren 1942-1943 byggdes sjukstugan till med mottagningsavdelning operation och röntgen på nedre våningen, B.B avdelning, förlossning, rum för barnmorska och en sjuksköterska och rum för "barnvårdsstation" på övre våningen. En riktig tvättstuga med tvättmaskiner, centrifug och torkrum, styrk- och mangelrum med el-mangel i källaren.

Personalen utökades med en sjuksköterska och flera biträden.

Till mottagningen hörde ett lab, och kokrum med elektriska kokar och steriliseringsautoklav, allt ett under av mod^ernitet. Det hade fungerat bra med gamla utrustningen men nu upplevde vi att det var som att arbeta på ett lasarett.

Beträffande kirurgi måste jag berätta ett par episoder, som belyser hur det kunde fungera, trots att det mesta av nutidens apparater, personal och övrigt saknades. En dag när doktorn gick rondan på BB-avdelningen såg han hur buken på en väntande mamma började svälla och hon började blöda, en placenta praevia! Fort i ordning till kejsarsnitt och blodgruppering. Men var hitta en blodgivare? Inte fanns det fasta sådana utan vi i personalen brukade ställa upp. Jag hade samma blodgrupp som patienten, först dukade jag upp till operation sedan tappades jag på blod i den genom krigskirurgin framtagna vichy-vattenflaskan, en alldeles utmärkt metod, enkel och tillförlitlig. Patienten sövdes på öppen mask, jag assisterade och allt gick väl, det blev en pojke och föräldrarnas förtjusning över sonen resulterade i så mycket godis att han tappade tänderna när han var tre år.

En annan episod: Vi var tre sjuksköterskor nu, men en hade rest hem, hennes mor var sjuk. Då råkade jag få blindtarmsinflammation. Någon narkos var ej att tänka på utan det var bara för doktorn att operera i lokalbedövning och det gick bra det med, som tur var svimmade jag när det kändes som mest.

Sulfan hade kommit i bruk och det var närmast som ett underhär pneumonierna tillfriskande på några dagar med en sulfakur. Tidigare hade man bara att vänta på "krisen" och under tiden utföra god omvårdnad.

Mot slutet av kriget hade penicillinet kommit i mera allmänt bruk. Vi fick in en vådaskjuten jägare, som blev den första patient där Pc-injektioner sattes in var tredje timma. Detta var också något enastående.

Samtidigt med nybyggnaden renoverades den gamla delen, där blev det två moderna avdelningar, med ordentliga utrymmen. Köket moderniserades el-spisar och ordentliga kylrum, tidigare fanns bara ett isskåp, som fylldes med is från en isdös. Tbc-avdelningen lades ner i samband med renoveringen. Under de första åren skedde de flesta förlossningarna i hemmen, men i samband med nya förlossningsavdelningen och BB sökte sig de flesta kvinnorna dit. En del föredrog att förlösas i hemmet, detta gick ju bra men om det tillstötte komplikationer måste läkaren tillkallas. Brannorskan fanns på plats men någon av oss sjuksköterskor måste med för att ge narkos.

En dramatisk tångförlossning i hemmet skall jag berätta om. Patienten låg på köksbordet, barnmorskan assisterade doktorn, två grannfruar var tillkallade för att hålla benen och jag gav narkos. Mannen i gården var ute och passade de andra branen. Plötsligt svimmade en av benhållarna, som tur var på den sidan där jag stod, det var bara att hålla benet i armvecket och narkosmasken med handen. Det gick bra och ett levande barn togs fram med tång.

Blotransfusioner förekom, som jag nämnt om. Från början hade vi en mycket komplicerad apparatur, som fungerade dåligt, senare fick vi "vichyvattensflaskan" bra och lättskött. Korstestning gjorde vi själva under kontroll av läkaren. Den tredje sjuksköterska^m hade Lab-utbildning, f.ö. litade vi till en lärobok framtagna av en laboratorie-sköterska, boken kallades "Lab-Lisa". Nutidens förfinade teknik hade vi inte utan höll oss till O,A,B och AB-grupperna. Jag kan inte påminna mig att någon patient skadades utan det gick bra alla gånger. Arm- och benbrott gipsades men komplicerade brott skickades till Umeå eller med flyg till Östersund.

Vid ombyggnaden lades Tbc-avdelningen ner som jag tidigare nämnt om. Det fanns också en ligghall, som tillhörde Tbc-avdelningen. Där bars de patienter, som inte var alltför dåliga ut för att ligga i friska luften några timmar. Där fanns sängar med sovsäckar av fårskinn och

filtar. Vaktmästaren och ett sjukvårdsbiträde bar ut patienterna.

När Ann och jag började på sjukstugan upptäckte vi att personalen inte var tuberkulinprövad, detta satte vi igång med, de flesta var positiva någon negativ och några hade blivit sjuka. Sedan togs ingen personal in, som inte var tuberkulinpositiv.

Kosthållet skall jag berätta om. Kokerskan måste vara tusenkonstnär under kriget för att kunna pussla ihop så att kupongerna räckte, det mesta var ju ransonerat. Kött^{den} var det omt om men vi köpte sik och ^{den} anrättades som kokt, stekt, färs, pudding, stekta och kokta färsbullar m.m. Frukosten bestod varje dag av välling, saltad strömming och potatis, bröd och margarin. Vi kunde ibland köpa något "svart" som kött, smör och grädde .

Andra krigssommaren kom vi på att när alla andra hade hushållsgris kunde vi också skaffa en. Efter samråd med doktorn inköptes två griskultingar. En hägnad bakom ligghallen och ett provisoriskt skjul ordnade vaktmästaren. Där växte grisarna och trivdes, alltid var det någon, som pratade med dem och kliade dem på ryggen. Men så skulle förste provinsialläkaren komma på inspektion. Det gällde att hålla grisarna tysta så han inte upptäckte dessa. Vi var inte så säkra på att han skulle uppskatta vårt tilltag. Vaktmästaren hade gett grisarna så mycket mat att dom sov hela tiden besöket varade. De slaktades, en sorglig dag, när det började bli kallt, saltades och konserverades, ett fint tillskott till hushållet.

Något om sjukvården. De första åren på 1940-talet kom det ofta in spädbarn och småbarn med diarréer i mycket dåligt skick, likaså barn med råkit och andra sjukdomar, men sedan distriktssköterskorna kommit igång med sin verksamhet blev detta mer och mer sällsynt. Det låg en gång tre småpojkar i 2-3 årsåldern inne för någon infektion. När de blev bättre och skulle vara uppe fanns inga kläder åt dem. Vi hade tjockt morgonrockstyg i förrådet, av detta klippte jag till och sydde var sin jacka och byxor, men eftersom jag inte var vidare sy-kunnig och inte hade mönster blev det som Ann uttryckte sig "tanken var god men utförandet".

Julfirandet var mycket trevligt. Det låg oftast många patienter kvar över julhelgen, en del av sociala skäl. Före jul låg listor utlagda på affärerna där allmänheten lämnade bidrag. Vi hade också en sparbössa i väntrummet. En jul hade jag ritat en tomte bredvid bössan.

Själv hade jag inte sett det, men andra påpekade att tomten var helt lik dr. Björkman. Vi fick in en hel del pengar och köpte julklappar efter vad vi tyckte passade till de olika patienterna och vad de behövde. Vi fick hjälp att rimma på paketen, som en tomte delade ut på julafton. Ljus stöpte vi av ljusstumpar vi fick bl. a. från kyrkan. Det var ont om ljus denna tid. Luciafirandet var också en tradition. En gång hade vi en gammal farbror, som låg över och skulle med bussen tidigt på morgonen till Umeå lasarett, han trodde han kommit till himlen när flickorna kom in och sjöng. Han hade aldrig varit med om något liknande, bodde ensam ute i skogen, långt från grannar. 1941 var det minus 40 grader på morgonen när flickorna skulle ut och lussa för doktors, dom fick klä på sig en massa kläder under sina hopsydda lakan och åka taxi upp.

Det var tradition med stort julbord i köket. Doktorn med familj, styrelsen och hela personalen samlades då. Kokerskan var otrolig att trots ransonering trollo fram ett julbord, inte så stort, som det vi hört berättas om men fint i alla fall. På eftermiddagen kom prästen och sångkören och alla patienterna samlades i korridoren, det var mycket högtidligt. Patienterna fick givitvis också dopp i grytan på dagen, och var med om gemensamt kaffe efter andaktstunden.

Apropå lussande hos doktorn, låg läkarvillan 1 1/2 km. från sjukstugan uppe på berget. Doktorn skulle en gång resa med tåget till Stockholm på läkarstämma. Rälsbussen gick tidigt på morgonen, ingen taxi kom, då tog han resväskan och åkte på den nerför backen, det var ishalka, det gällde att inte vara rädlös.

Hösten 1944 hade Finland och Sovjetunionen slutit fred, men tyska soldaterna skulle drivas ut. De fanns i Finska Lappland. För att civilbefolkningen inte skulle komma i krigszonen evakuerades de till Sverige. De kom över Torne älv och hade med sig kreaturen och en del bohag. Till Vilhelmina kom de från Kittilä, 15 mil norr om Rovaniemi. Tyskarna brände allt de såg. Det var slutet av september en regnig och kall dag, som tåget med flyktingarna kom. Jag minns att de utspisades med potatissoppa och smörgåsar av lottorna. De placerades i skolan och i missionshuset, en del ute i några större byar. Baracker byggdes senare dit de fick flytta in. Sjukstuga inrättades i realskolan

En finsktalande sjuksköterska hade beordrats upp och tolkar från bygden. Distriktssköterskorna deltog på heltid och vi från sjukstugan på alla lediga stunder. Doktor Björkman var från början ensam läkare men fick så småningom hjälp av ett par läkare söderifrån, som

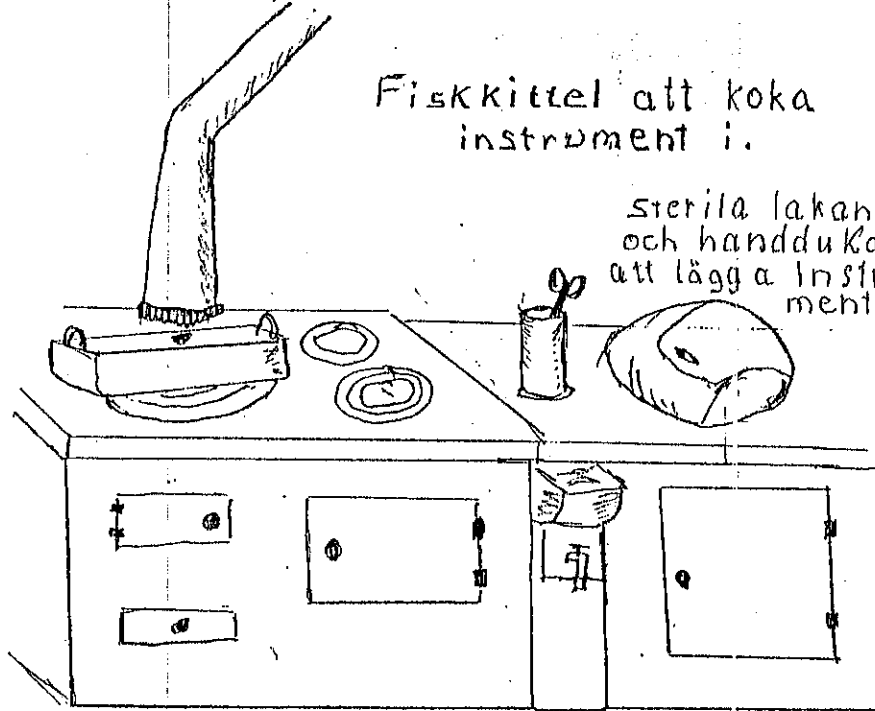
medicialstyrelsen sände upp. Efter strapatserna var det många, som blev sjuka. Barnen drabbades av en diarrésjukdom och många dog under första tiden.

1946 lämnade jag sjukstugan för att utbilda mig till distriktssköterska och återvände året efter till Vilhelmina södra där jag arbetade till 1950. Då flyttade jag till distriktet i Umeå landsförsamling och det var slut på tio års sjukvårdsupplevelser i Vilhelmina.

Karin Gydemo
Industrivägen 51
931 44 Skellefteå.

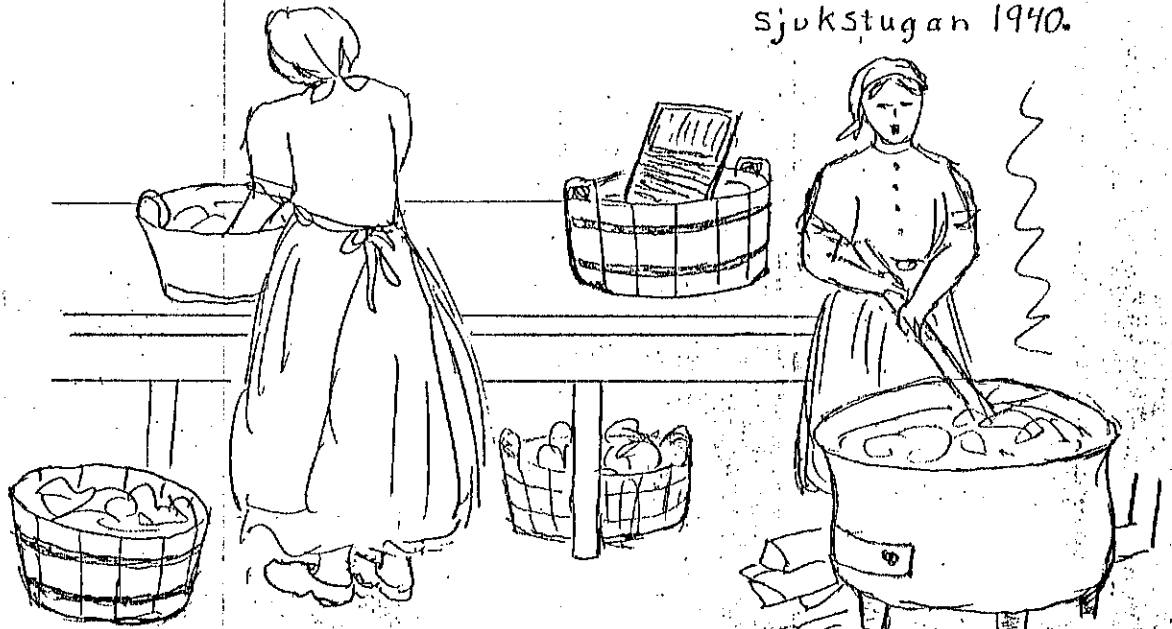
Fisikkittel att koka
instrument i.

Sterila lakan
och handdukar
att lägga instru-
ment i.

KPG

Trättstugan i Gamla
sjukstugan 1940.

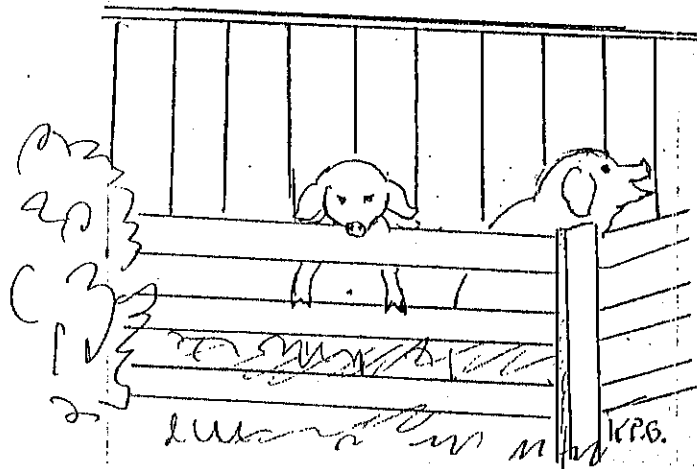

KPG

KPS.

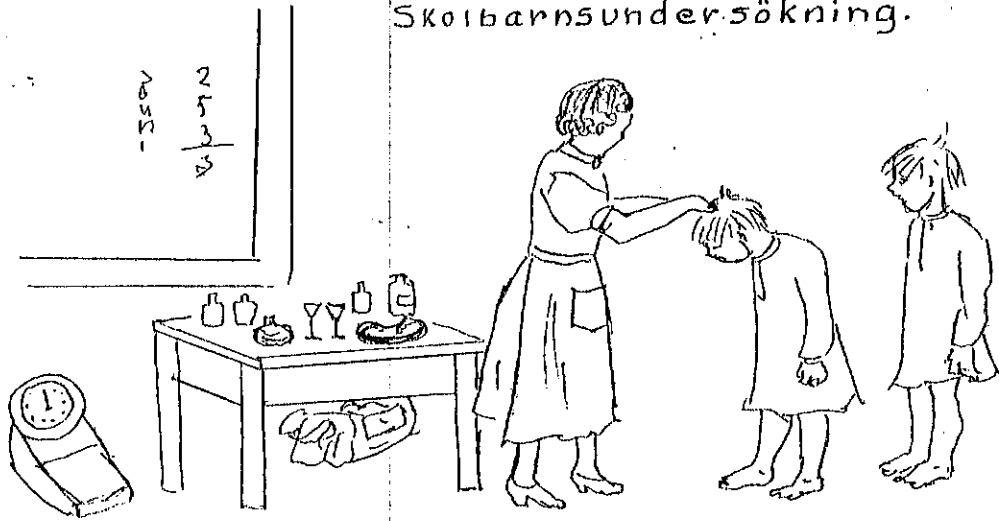
Välputsade skor

KPS.

Våra grisar.

Skoibarnsundersökning.

Hembesök i Barnvård

vågning på betsmän.

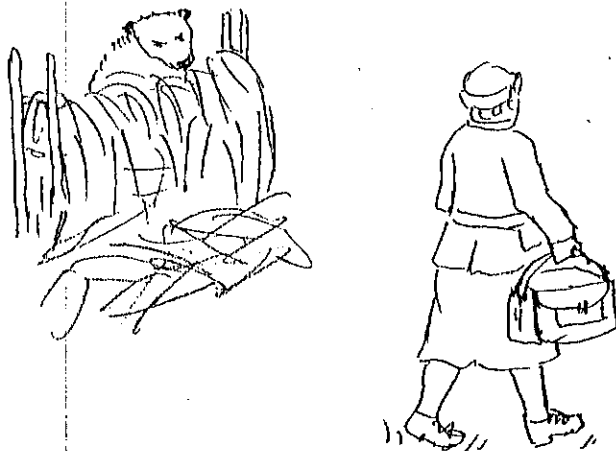

Suster Karini Dikanäs

drar länder

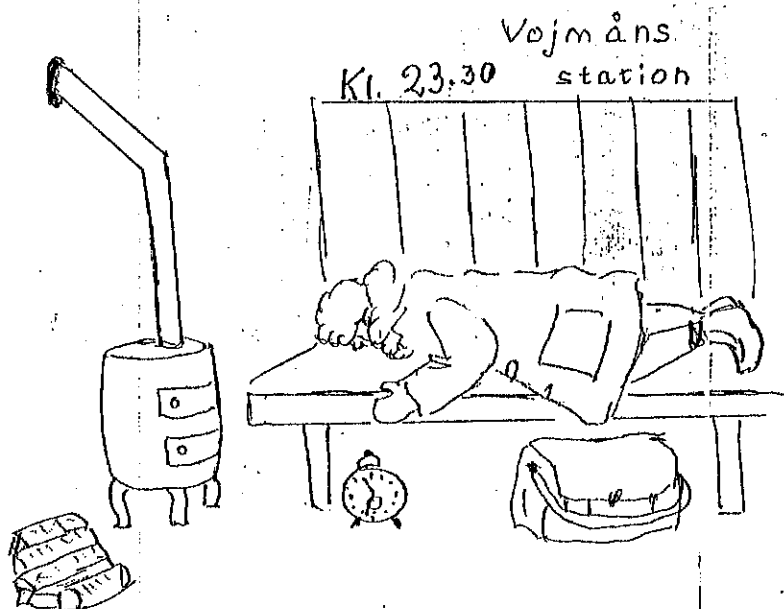
"Björn e' så besvärlig, han ligg ner
höet i lägden våra" "sa fru J."

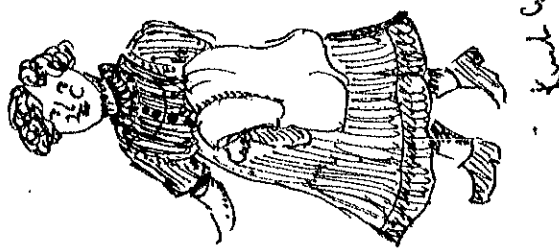
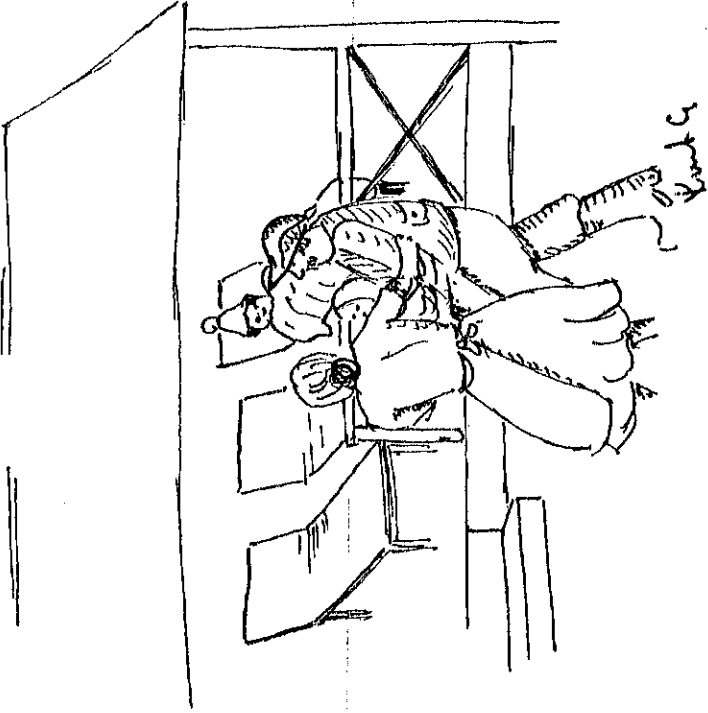
Kl. 6.45

på väg till hembesök.

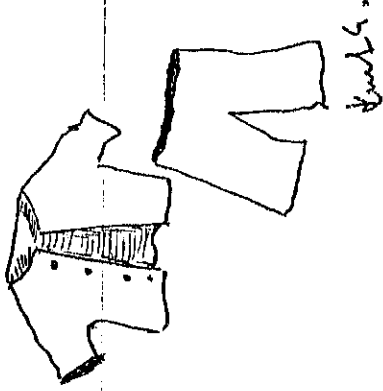

Till
Ligghallen

Kvinnor

Lätt dam på
nyfernissat golv.

Kvinnor

Barnkläder?